

ЮРИДИЧНА ХРОНІКА

Юрій Барабаш

доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент НАПрН України,
проректор з науково-педагогічної роботи та стратегічного розвитку
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
(Харків, Україна)

ПІДСУМКИ VI ХАРКІВСЬКОГО МІЖНАРОДНОГО
ЮРИДИЧНОГО ФОРУМУ
(Харків, 4–7 жовтня 2022 р.)

Повномасштабне вторгнення Росії в Україну змінило життя кожного українця. Сфера освіти і науки не виняток. І все-таки, попри війну, попри виклики, які гостро постали перед країною, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого (Університет) продовжує проводити заплановані наукові заходи. 4–7 жовтня 2022 р. в Університеті відбулася одна з наймасштабніших юридичних подій в Україні – VI Харківський міжнародний юридичний форум (Форум). Невиправдана та неспровокована агресія Росії проти України завадила організувати захід у звичному форматі – офлайн. Незважаючи на це, юристи-практики, адвокати, науковці, молоді вчені, аспіранти та студенти у форматі онлайн взяли участь у заходах форуму, обговоривши проблеми, найбільш актуальні для світової юридичної спільноти.

Нині Форум – єдина подія правничого спрямування, що відповідно до Розпорядження Кабінету Міністрів України “Про проведення Харківського міжнародного юридичного форуму” має загальнодержавне значення та проводиться спільно Міністерством економіки України, Міністерством освіти і науки України, Міністерством юстиції України та Національним юридичним університетом імені Ярослава Мудрого.

Офіційне відкриття Форуму відбулося 4 жовтня 2022 р. Захід транслювався у режимі онлайн у соціальній мережі “Фейсбук” на сторінці Університету. У Форумі як експерти взяли участь представники 30-ти країн, серед яких: Велика Британія, США, Франція, Нідерланди, Німеччина, Італія, Швейцарія, Данія, Норвегія, Литва, Словенія, Словаччина, Сербія, Азербайджан, Казахстан, Узбекистан, Тайвань, Малайзія, Бразилія та ін.

Відкриваючи захід, ректор Університету Анатолій Гетьман зазначив:

Що таке Форум? Це фундація для обговорення найгостріших правових питань сучасності для більш ніж 1000 гостей з усіх куточків України, фахівців різних галузей права із залученням більш ніж 40 українських спікерів та міжнародних доповідачів, що включає в себе глобальні

панельні дискусії, окремі тематичні заходи практичного спрямування, окремі простудентські лекторії, з метою формування у студентської молоді практичних компетентностей <...>

У час повномасштабного вторгнення Росії в Україну, розв'язання нагальних питань захисту жертв війни, правого захисту постраждалого населення та відшкодування завданої шкоди стоїть на порядку денному роботи кожної державної інституції, кожної наукової установи чи неурядової організації, що діють на території України та за її межами. Панельні дискусії VI Харківського міжнародного юридичного форуму присвячені ролі міжнародних судових установ та сучасним викликам захисту осіб, постраждалих від війни в Україні. Розкриття цих складних питань та пошук відповідей на них є завданням цієї зустрічі. Саме тому, дискусія за участі відомих національних і міжнародних експертів, працівників національних органів, що працюють у цій царині, представників ключових міжнародних судових установ – Міжнародного кримінального суду, Європейського суду з прав людини, провідних освітніх та наукових закладів, неурядових правозахисних організацій принесуть значну користь Україні та усім українцям, постраждалим від агресії, воєнних злочинів, злочинів проти людяності та, імовірно, геноциду.

Цього року у межах Форуму було організовано десять панельних дискусій: “Захист жертв війни в Україні”; “Міжнародні стандарти цивільного судочинства: виклики воєнного часу та адаптація до законодавства ЄС”; “Україна на шляху до членства в ЄС: виклики та перспективи”; “Сталість у перехідний період: корпоративна повага до солідарності”; “Україна – ЄС: проблеми та напрями адаптації фінансового законодавства”; “Проблеми адаптації кримінального законодавства України до *acquis communautaire* Європейського Союзу”; “Платформні рішення: правовий аспект взаємодії держави і платників податків”; “Скандинавський підхід до сталого розвитку: історія та сучасні тенденції”; “Продовольча безпека в умовах глобальних викликів: національно-правовий та міжнародний аспекти”; “Право і війна: голоси філософів”.

Також було проведено сателітні заходи, зокрема: воркшоп + презентація нового *Center of Excellence* “Штучний інтелект, дискримінація та прогнозування”; вебінар “Процедура призначення суддів: які можливі реформи для підвищення легітимності Конституційних судів?”; круглий стіл “Обговорення моделей співпраці вітчизняних правничих шкіл із зарубіжними партнерами в умовах війни в Україні”.

Панельна дискусія “Захист жертв війни в Україні”

Співорганізатори: Дослідницький центр з питань правосуддя перехідного періоду Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (IOS), Інститут досліджень Східної та Південно-Східної Європи

Юрій Барабаш

імені Лейбніца, Проєкт “Соняшники”, Центр міжнародного гуманітарного права та перехідного правосуддя.

Запрошені гості: ректор Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого АНАТОЛІЙ ГЕТЬМАН; голова Харківського представництва Фонду Конрада Аденауера БРІГІТТА ТРІВЕЛЬ; заступниця Міністра юстиції України ІРИНА МУДРА; керівниця дослідницької групи з політології в Інституті досліджень Східної та Південно-Східної Європи імені Лейбніца (IOS) СІНДІ ВІТТКЕ; президентка Правління Фондації “Соняшники” ЕВА ХОФМАНСЬКА; голова департаменту протидії злочинам, пов’язаним зі збройним конфліктом Офісу Генерального прокурора України ЮРІЙ БЕЛОУСОВ; керівниця проєкту “Внутрішнє переміщення в Україні: Розробка тривалих рішень”, Офіс Ради Європи в Україні ГАННА ХРИСТОВА; голова громадської організації “Центр громадянських свобод” ОЛЕКСАНДРА МАТВІЙЧУК.

Робота панелі була розбита на дві частини: “Роль міжнародних судових інституцій у захисті жертв війни” (модераторка – докторка Сінді Віттке) та “Сучасні виклики захисту жертв війни в Україні” (модераторка – доктор Ева Хофманська).

Науковці намагалися знайти відповіді на такі питання:

– Фрагментація захисту жертв у різних галузях міжнародного права; різні підходи до визначення жертв війни в Україні, прогалини у правовому захисті жертв.

– Можливі механізми захисту прав жертв цього збройного конфлікту: Міжнародний кримінальний суд (МКС), Європейський суд з прав людини (ЄСПЛ), Спеціальний трибунал з питань агресії, спеціальний компенсаційний механізм тощо.

– Судові, квазісудові та позасудові механізми як засоби відшкодування шкоди постраждалим; роль постраждалих у жертво-орієнтованих процесах перехідного правосуддя в Україні.

– Жінки та діти як найбільш вразливі категорії постраждалих у цій війні; коротко-, середньо- та довгострокова стратегія відшкодування шкоди жертвам збройного конфлікту, що триває.

У роботі панелі взяли участь іноземні спікери – старша викладачка юридичного факультету та співзаступниця директора Центру з прав людини Ессекського університету (Велика Британія) МАРИНА ЛОСТАЛЬ; науковий співробітник дослідницької групи з політології в Інституті досліджень Східної та Південно-Східної Європи імені Лейбніца (IOS, Регенсбург, Німеччина) ФАБІАН БУРКХАРДТ; керівниця дослідницької групи з політології в Інституті досліджень Східної та Південно-Східної Європи імені Лейбніца (IOS, Регенсбург, Німеччина) СІНДІ ВІТТКЕ.

Із доповідями також виступили суддя ЄСПЛ Микола ГНАТОВСЬКИЙ (“Захист та відшкодування збитків жертвам війни за допомогою міжнародного права збройних конфліктів та права прав людини в контексті війни Росії проти України”); головна юридична радниця Офісу з надання юри-

дичної допомоги потерпілим (OPCV) МКС Паоліна Массідда (“Забезпечення прав потерпілих у Міжнародному кримінальному суді”); посол з особливих доручень Міністерства закордонних справ України Антон Кориневич (“Шлях до створення Спеціального трибуналу щодо злочину агресії проти України”); директорка Центру дослідження правових проблем перехідного правосуддя Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, наукова співробітниця Інституту досліджень Східної та Південно-Східної Європи імені Лейбніца (IOS) Оксана Сенаторова (“Гордіїв вузол підходів до визначення жертви збройного конфлікту та репарацій: рубати чи розв’язувати?”); старша викладачка Національного університету “Кієво-Могилянська академія”, наукова співробітниця Інституту досліджень Східної та Південно-Східної Європи імені Лейбніца (IOS) Катерина Бусол (“Динаміка сексуального насильства, пов’язаного з конфліктом, в умовах російсько-українського збройного конфлікту та очікування постраждалих щодо репарацій”); кандидатка юридичних наук, доцентка кафедри порівняльного і європейського права Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка, експертка проєктів Ради Європи “Внутрішнє переміщення в Україні: Розробка тривалих рішень. Фаза II” та “Розвиток соціальних прав людини як ключовий фактор сталої демократії в Україні”, міжнародна експертка Департаменту Європейської соціальної хартії Ради Європи Алла Федорова (“Практика Європейського суду з прав людини щодо відшкодування шкоди, заподіяної життю та здоров’ю під час збройних конфліктів”).

Панельна дискусія “Міжнародні стандарти цивільного судочинства: виклики воєнного часу та адаптація до законодавства ЄС”

Співорганізатори: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, науковий журнал “Access to Justice in Eastern Europe” та Проєкт ЄС *Pravo-Justice*.

Спікери панелі – доктор юридичних наук, професор кафедри європейської правової історії та порівняльного цивільного процесу Маастрихтського університету, директор програми “Основи та принципи цивільного процесу в Європі” дослідницької школи *Ius Commune* (Нідерланди) Корнеліс Ремко Ван Рі; доцентка кафедри порівняльного цивільного процесу Школи права Університету Павії, професорка вищої юридичної англійської мови, членкиня Робочої групи з підготовки Модельних Європейських правил цивільного процесу *ELI-Unidroit* (Італія) Елізабетта Сільвестрі; габілітована докторка і професорка кафедри цивільного судочинства факультету права та адміністрації Університету Адама Міцкевича в Познані, керівниця аспірантури з права реструктуризації та банкрутства в *AMU* (Польща) Йоанна Муха; професор кафедри цивільної юстиції та адвокатури Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, академік Національної академії правових наук Украї-

Юрій Барабаш

ни, заслужений юрист України, перший президент Асоціації українських юридичних шкіл Вячеслав КОМАРОВ.

Модераторки панелі – докторка юридичних наук, доцентка кафедри цивільної юстиції та адвокатури Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, керівниця Центру медіації та альтернативного вирішення спорів Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого Тетяна Цувіна та професорка Київського національного університету імені Тараса Шевченка, головна редакторка провідного юридичного видання *“Access to Justice in Eastern Europe”* Ірина ІЗАРОВА.

Із доповідями також виступили доктор юридичних наук, завідувач кафедри цивільного процесу Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка, професор, заслужений юрист України Юрій ПРИТИКА (*“Функціонування Міжнародного комерційного арбітражу в Україні в умовах війни”*); докторка юридичних наук, професорка кафедри, завідувачка кафедри нотаріального, виконавчого процесу та адвокатури, прокуратури, судоустрою Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка ОКСАНА ХОТИНСЬКА-НОР (*“Організація роботи судів в умовах війни”*); секретар Пленуму Верховного Суду, заслужений юрист України, кандидат юридичних наук, доцент ДМИТРО ЛУСПЕНИК (*“Цивільний процес в умовах воєнного стану”*); суддя Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду, кандидатка юридичних наук, доцентка НАТАЛІЯ САКАРА (*“Діджиталізація цивільного судочинства та забезпечення права на доступ до правосуддя в умовах воєнного стану”*); кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного права № 1 Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, співдиректор спільної магістерської програми *“European and International Business Law”* БОГДАН КАРНАУХ (*“Доступ до суду і юрисдикційний імунітет держави в умовах російсько-української війни”*); доцентка кафедри цивільного права та процесу Львівського національного університету імені Івана Франка, кандидатка юридичних наук ОКСАНА УГРИНОВСЬКА (*“Встановлення юридичних фактів в цивільному судочинстві: виклик в умовах військової агресії проти України”*).

*Панельна дискусія “Україна на шляху до членства в ЄС:
виклики та перспективи”*

Співорганізатори: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Проект ЄС *Pravo-Justice* та Проект *Association4U*.

Спікери панелі – професор АДАМ ЛАЗОВСЬКИЙ (Університет Вестмінстера); доктор ДМИТРО КОЧЕНОВ (CEU, Інститут демократії); доктор філософії ЛУКАШ ГЖЕЙДЗЯК (Лодзінський університет); ключовий експерт з наближення законодавства до ЄС ЦЕЗАР ХЕРМА; експертка з міжнародного гуманітарного права, адвокатеса АННА АДАМСЬКА-ГАЛАНТ (керівниця судового компоненту *EU Pravo Justice Ukraine*); суддя Конституційного

Суду України, заслужений юрист України, доктор юридичних наук Віктор Городовенко; проректорка з науково-педагогічної роботи (міжнародне співробітництво) Київського національного університету імені Тараса Шевченка, професорка Ксенія Смирнова.

Модераторами проекту були науковці кафедри права ЄС Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого – докторка юридичних наук, професорка Тетяна Комарова та кандидатка юридичних наук, доцентка Тетяна Анакіна.

На панельній дискусії висвітлено такі питання:

- Угода про асоціацію як дороговказ наближення правової, політичної, економічної систем України до *acquis* ЄС.
- Можливість особливої “прискореної” процедури (“*fast track*”) приєднання України до ЄС.
- Досвід євроінтеграційного шляху держав до ЄС.
- Пріоритетні сфери для подальших євроінтеграційних реформ України.
- Дотримання цінностей ЄС як мірила європейського напрямку розвитку України.
- Особливості процесів європейської інтеграції України в умовах повномасштабної війни Російської Федерації тощо.

*Панельна дискусія “Сталість у перехідний період:
корпоративна повага до солідарності”*

Співорганізатори: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого та Вагенінгенський університет (Нідерланди).

Іноземні спікери панелі – голова ЄСПЛ, суддя ЄСПЛ у 2013 р. РОБЕРТ СПАНО (Іспанія); професорка і голова групи права Вагенінгенського університету (Нідерланди), доктор ЖОЗЕФІН ВАН ЗЕБЕН; професор кафедри публічного права та міжнародного публічного права університету Ерланген-Нюрнберг (Німеччина) доктор МАРКУС КРАЄВСЬКІ; головний виконавчий директор Інституту прав людини та бізнесу (*IHRB*, Велика Британія), ДЖОН МОРРИСОН; професор бізнес-етики та директор Інституту бізнес-етики Університету Санкт-Галлена (Швейцарія) ФЛОРІАН ВЕТТШТАЙН; доцентка правової групи у Вагенінгенському університеті (Велика Британія) докторка НАДЯ БЕРНАЗ; професор з прав людини та конституційного права Європейського факультету права та факультету державних і європейських студій Нового університету (Любляна/Крань, Словенія), ЄРНЕЙ ЛЕТНАР ЧЕРНІЧ; міжнародно визнана експертка/юристка з прав людини та бізнесу з майже 20-річним професійним досвідом (Польща), БЕАТА ФАРАЧІК; експерт з питань бізнесу та прав людини, спеціаліст з питань бізнесу та прав людини в ПРООН (Сербія), доктор СІНША МІЛАТОВИЧ; професорка міжнародного права Школи права та кримінології Університету Грінвіча (Велика Британія), докторка ОЛЬГА МАРТІН-ОРТЕГА; викладачка права у Вагенінгенському університеті (Нідерланди), докторка К’яра МАЧЧІ.

Модераторка панелі – кандидатка юридичних наук, доцентка кафедри прав людини і юридичної методології, голова Міжнародної лабораторії з бізнесу і прав людини Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого ОЛЕНА УВАРОВА.

У дискусії також взяли участь докторка юридичних наук, професорка кафедри права ЄС Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого ТЕТЯНА КОМАРОВА; координаторка Комітету промислової екології та сталого розвитку Європейської Бізнес Асоціації ОЛЬГА БОЙКО; кандидатка юридичних наук, доцентка та експертка Міжнародної лабораторії з бізнесу та прав людини Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого КАТЕРИНА БУРЯКОВСЬКА.

Учасники обговорили коло питань, що стосуються концепції солідарності та її значення для європейського правового порядку й впливу на правові системи країн-кандидаток, а також ролі солідарності для досягнення Цілей сталого розвитку, приділяючи особливу увагу ситуації нестабільних часів, зокрема впливу російського повномасштабного вторгнення в Україну.

Для обговорення були запропоновані такі питання:

- Солідарність як фундаментальна цінність і принцип європейського правопорядку. Солідарність і права людини.
- Важливість солідарності для Програми сталого розвитку в часи загроз.
- Солідарність за межами ЄС та її застосування до країн-кандидаток.
- Роль недержавних акторів у реалізації Порядку денного сталого розвитку крізь призму солідарності.
- Корпоративна повага до солідарності у воєнний та післявоєнний періоди.
- Зобов'язання приватних постачальників критично важливих товарів і послуг.
- Вимушена міграція під час війни та роль приватних осіб у мінімізації ризиків примусової праці.
- Розбудова корпоративної солідарності на основі концепції бізнесу та прав людини.

Панельна дискусія включала в себе загальну дискусію “Солідарність, права людини і корпоративні актори”, вебінар “Примусова міграція в часи війни і роль приватних суб’єктів у мінімізації ризиків примусової праці” та вебінар “Корпоративна солідарність, заснована на інструментах бізнесу і прав людини”.

Панельна дискусія “Україна – ЄС:

проблеми та напрями адаптації фінансового законодавства”

Модератор панелі – перший проректор Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, академік Національної академії правових наук України, доктор юридичних наук, кандидат економічних

наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, лауреат Державної премії України Микола Кучерявенко.

Іноземні спікери панелі – голова представництва GIZ у Центральній Азії, суддя Адміністративного суду м. Берлін (Німеччина) ЙОРГ Пуделька; професорка, докторка юридичних наук, суддя Федерального фінансового суду Німеччини ФРАНЧЕСКА ВЕРТ; доктор права, професор Інституту австрійського та міжнародного податкового права (Австрія) ПАСКУАЛЕ ПІСТОНЕ; доцентка Амстердамського центру податкового права, спеціалістка з трансфертного ціноутворення в *Loyens & Loeff* та постдокторантка Інституту австрійського та міжнародного податкового права (Нідерланди) СВІТЛАНА БУРЯК; докторка економічних наук, професорка Університету Бабеш Болшой (Румунія) АДРІАНА ТІРОН ТУДОР; доктор юридичних наук, професор Каспійського університету (Казахстан) ЄВГЕНІЙ ПОРОХОВ.

Із доповідями також виступили українські науковці: суддя, секретар судової палати з розгляду справ щодо податків, зборів та інших обов'язкових платежів Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду, кандидатка юридичних наук, заслужена юристка України РАІСА ХАНОВА (“Адаптація митного законодавства до європейських стандартів: підходи Верховного Суду”); народний депутат України, голова Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики, доктор юридичних наук, професор ДАНИЛО ГЕТМАНЦЕВ (“Інтеграція податкової системи України та ЄС: виклики та особливості”); виконавча обов'язків керівника Інституту законодавства Верховної Ради України, доктор юридичних наук, професорка ЛЕСЯ САВЧЕНКО; академік Національної академії правових наук України, доктор юридичних наук, кандидат економічних наук, професор МИКОЛА КУЧЕРЯВЕНКО (“Системність узгодження фінансового законодавства ЄС та України”); кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри фінансового права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого АРТЕМ КОТЕНКО (“Акциз. Що доведеться змінити”); суддя Верховного Суду в Касаційному адміністративному суді, доктор юридичних наук, доцент ІГОР ДАШУТІН (“Фінансові суди у Німеччині”); суддя Верховного Суду в Касаційному адміністративному суді, доктор юридичних наук, доцент В'ЯЧЕСЛАВ ХОХУЛЯК (“Проблеми модернізації податкового законодавства України в контексті трансформації фінансових інститутів країн – членів ЄС”).

*Панельна дискусія “Проблеми адаптації кримінального законодавства України до *acquis communautaire* Європейського Союзу”*

Модератор – професор, доктор юридичних наук, професор кафедри кримінального права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, голова Робочої групи з питань розвитку кримінального права Комісії з питань правової реформи ЮРІЙ БАУЛІН.

Робота панелі проходила у змішаному форматі: чотири дискусійні майданчики у різних країнах-учасницях, з'єднані між собою за допомо-

Юрій Барабаш

гою сервісу “Зум”: український – Львів, Львівський державний університет внутрішніх справ; литовський – Вільнюс, Вільнюський університет; польський – Краків, Ягеллонський університет; хорватський – Загреб, Загребський університет.

З доповідями про досвід своїх країн, які вже пройшли шляхом виконання вимог щодо адаптації національного кримінального законодавства до *acquis communautaire* (АС), виступили: Гінтарас Шведас, професор, доктор габілітований, завідувач кафедри кримінальної юстиції Вільнюського університету, ексвіце-міністр юстиції Литви, радник міністерства юстиції Литви з кримінального права, виконання покарань, імплементації законодавства ЄС (Литва); Сунцана Роксандіч, докторка наук, доцентка, професорка кафедри кримінального права Загребського університету (Хорватія); Влодзимеж Врубель, професор, доктор габілітований, завідувач кафедри кримінального права Ягеллонського університету (Польща); Домінік Зайонц, доцент кафедри кримінального права Ягеллонського університету (Польща).

Про українські завдання у цій сфері і шляхи їх виконання говорили: Микола Хавронюк, доктор юридичних наук, професор кафедри кримінального та кримінального процесуального права Національного університету “Києво-Могилянська академія” (“Проблеми адаптації положень Загальної частини чинного та перспективного кримінального законодавства України до кримінального права ЄС”); Юрій Пономаренко, доктор юридичних наук, завідувач кафедри кримінального права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (“Імплементація *acquis communautaire* до положень Особливої частини кримінального законодавства України”).

За підсумками наукових доповідей та їх обговорення учасники панельної дискусії досягли погодження принаймні за такими позиціями:

1. У сфері матеріального кримінального права є, щонайменше, 30 директив, рамкових рішень чи інших актів, які безпосередньо відображають АС **Європейського Союзу**. Ще певна частина актів АС містить визначення понять, релевантних для кримінального права;

2. Акти АС містять норми принаймні таких інститутів Загальної частини кримінального права: а) меж дії кримінального закону в просторі; б) незакінченого кримінального правопорушення; в) співучасті у кримінальному правопорушенні; г) покарання; ґ) звільнення від покарання; д) інших кримінально-правових засобів для фізичних осіб; е) підстав відповідальності юридичної особи; є) кримінально-правових засобів для юридичних осіб.

3. В Особливій частині кримінального законодавства мають бути втілені вимоги АС щодо таких кримінальних правопорушень: а) тероризм; б) торгівля людьми; в) сексуальна експлуатація жінок чи дітей; г) незаконна торгівля наркотичними засобами; ґ) незаконна торгівля зброєю; д) відмивання грошей; е) корупційні; є) підробка платіжних за-

собів; ж) комп'ютерні; з) шахрайство у сфері фінансових інтересів ЄС; е) зловживання на ринку; є) забруднення моря; ж) незаконний в'їзд, транзит чи проживання; з) расизм і ксенофобія. Для всіх цих кримінальних правопорушень акти АС визначають окремі або й усі ознаки їхніх складів, а для більшості з них – також і види та розміри покарань.

4. Окремо стоять вимоги деяких актів, що передбачають обставини, які підвищують або знижують ступінь тяжкості кримінального правопорушення, і які можуть бути реалізовані як у нормах Загальної частини (інститут призначення покарання), так і в нормах Особливої частини (конструювання кваліфікованих і привілейованих складів).

5. Вимоги щодо імплементації АС до національного кримінального законодавства для держав – кандидаток у члени ЄС є більш жорсткими, ніж для держав, що вже є членами ЄС. Відтак Україна зобов'язана буде представити моніторинговому комітету вичерпну інформацію щодо втілення кожної з вимог у своєму національному кримінальному законі.

6. Імплементація вимог АС не означає механічне перенесення їхніх текстів до національного законодавства і має враховувати особливості основних інститутів кримінального права відповідної держави, структурування її кримінального закону, його термінологію, використовувані прийоми законодавчої техніки тощо.

7. У сучасних українських реаліях, коли робота над проектом нового Кримінального кодексу України (КК України) вже вийшла на свої завершальні етапи, імплементація вимог АС до національного кримінального законодавства передбачає одночасне приведення у відповідність до стандартів ЄС як приписів чинного КК України, так і положень проекту майбутнього КК України. Зрештою, адаптація до вимог АС приписів чинного КК України може стати гарним способом апробації відповідних положень перед їх ухваленням у новому КК України.

*Панельна дискусія “Платформні рішення:
правовий аспект взаємодії держави і платників податків”*

Модераторка – докторка юридичних наук, професорка, завідувачка кафедри фінансового права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, завідувачка відділу загальних проблем формування та реалізації інноваційної політики Науково-дослідного інституту правового забезпечення інноваційного розвитку Національної академії правових наук України, заслужена діячка науки техніки України Ольга Дмитрик.

Іноземний спікер панелі – податковий радник *Arendt & Medernach S.A.*, аспірант кафедри податкового права Університету Тілбурга, член міжнародної податкової асоціації “*IFA*” (Нідерланди) ЄВГЕНІЙ ПАНКОВ.

В обговоренні також взяли участь народна депутатка України, членкиня Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики ВІКТОРІЯ КІНЗБУРСЬКА (“Сучасні цифрові тренди у взає-

Юрій Барабаш

модії держави і платників податків”); кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри фінансового права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого АРТЕМ Котенко (“Платник податків та цифрова економіка”); адвокатка, сертифікована аудиторка КАТЕРИНА ПАВЛУНЕНКО (“Податкове адміністрування та виконання податкового обов’язку під час воєнного стану”); керуючий партнер *Crowe Mikhailenko*, президент Асоціації податкових консультантів, голова Комітету підприємців з податкових питань при Торгово-промисловій палаті України, юридичний радник ІТ комітету Європейської бізнесасоціації ДМИТРО МИХАЙЛЕНКО (“Автоматичний обмін інформацією (CRS, Common Reporting Standard): Україна & ЄС”); кандидатка юридичних наук, доцентка кафедри адміністративного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, членкиня робочої групи з розроблення Закону України “Про адміністративну процедуру”, експертка Української мережі публічного права та адміністрації UPLAN ІРИНА БОЙКО (“Адміністративна процедура та цифровізація у відносинах держави з платниками податків”); докторка юридичних наук, доцентка, професорка кафедри фінансового права Київського національного університету імені Тараса Шевченка, адвокатка, бізнес-медіаторка, заслужена юристка України НАТАЛІЯ КОВАЛКО (“Цифрова компетентність держслужбовців та платників податків”); кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного права № 1 Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, начальник науково-дослідницького сектору Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого АРСЕН ІСАЄВ (“Примусове вилучення грошей в умовах воєнного стану”); докторка юридичних наук, професорка, завідувачка лабораторії проблем правового та організаційного забезпечення діяльності Міністерства Державного науково-дослідного інституту МВС України ВАЛЕРІЯ РЯДІНСЬКА (“Закон України ‘Про віртуальні активи’: нові виклики для держави і платників податків”).

Панельна дискусія “Скандинавський підхід до сталого розвитку: історія та сучасні тенденції”

Модераторка – кандидатка юридичних наук, доцентка кафедри історії держави і права України та зарубіжних країн Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (Україна), дослідниця Лінчепінгського університету (Швеція) РІНАТА КАЗАК.

Іноземні спікери панелі – професор кафедри тематичних досліджень Лінчепінгського університету (Швеція) БЬОРН-ОЛА ЛІННЕР; професорка зміни навколишнього середовища в Центрі кліматичних наук і політичних досліджень Університету Лінчепінга (Швеція) ВІКТОРІЯ ВІБЕК; докторантка відділу тематичних досліджень (Дослідження дитини та змін навколишнього середовища) Лінчепінгського університету (Швеція) ФРІДА БУХРЕ.

Панельна дискусія “Продовольча безпека в умовах глобальних викликів: національно-правовий та міжнародний аспекти”

Модератори панелі – кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, доцент кафедри земельного та аграрного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, адвокат ВАЛЕРІЙ СТАНІСЛАВСЬКИЙ і докторка юридичних наук, професорка, виконуюча обов’язки завідувачки кафедри земельного та аграрного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого Тетяна Курман.

В обговоренні питань взяли участь суддя Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду, доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент Національної академії правових наук України ВІТАЛІЙ УРКЕВИЧ (“Практика Верховного Суду у сфері земельних і аграрних відносин”); докторка юридичних наук, доцентка кафедри земельного та аграрного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, розробниця та співкоординаторка сертифікатної програми “Юрист в агробізнесі” ГАННА КОРНІЄНКО (“Сучасні виклики для агробізнесу під час воєнного стану”); директор сільськогосподарського приватного підприємства “НК-Плюс” ОЛЕКСАНДР АХТИРЧЕНКО (“Сучасні виклики для агробізнесу під час воєнного стану”); кандидат юридичних наук, адвокат, старший партнер юридичної фірми “Тотум” БОГДАН ЯСЬКІВ (“Ринок сільськогосподарських земель в умовах воєнного стану”); начальник Юридичного управління Головного управління Держгеокадастру у Харківській області, голова комітету земельного та аграрного права при Раді адвокатів Харківської області, адвокат, член Ради з питань роботи агропромислового комплексу Харківської області КОСТЯНТИН РИБАЛКО (“Діяльність Держгеокадастру в реалізації державної політики у сфері регулювання земельних відносин в умовах воєнного стану”); податковий адвокат, партнер “ADA Group” АНДРІЙ ТАМОШЮНАС (“Алгоритм дій при податкових перевірках сільськогосподарського підприємства. Лайфхаки при “блокуванні” податкових накладних фермерів”); юристка, бізнес-медіаторка, викладачка, менторка, членкиня Ради ГС “Українська Продовольча Долина”, директорка ТОВ “АГРІТЕМА” НІНА ЗИЛЮК (“Експорт української агропродукції. Виклики воєнного часу”); керуюча партнерка юридичної компанії “Nobili”, арбітражна керуюча, адвокатеса, медіаторка, членкиня Ради Національної асоціації арбітражних керуючих, Голова комітету з питань банкрутства Асоціації адвокатів України, членкиня Комітету з питань банкрутства при Національній асоціації адвокатів України (НААУ) НАТАЛІЯ ТИЩЕНКО (“Банкрутство як зелений коридор для аграріїв”); кандидат юридичних наук, фахівець у галузі податкового і підприємницького права, засновник фермерського господарства “ЭКО-УСАДЬБА БЛАГОДАТНОЕ” ВАЛЕНТИН СПАСІБО (“Пропозиції щодо першочергових заходів з підтримки малих та середніх агровиробників”); кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник,

Юрій Барабаш

доцент кафедри земельного та аграрного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, адвокат ВАЛЕРІЙ СТАНІСЛАВСЬКИЙ (“Продовольча та енергетична безпека: правові реалії взаємодії”); адвоката, патентна повірена України, національна експертка ЄС з географічних зазначень, членкиня правління Національної асоціації патентних повірених України Юлія ПРОХОДА (“Інтелектуальна власність під час війни. Можливості, ринки, бюджети”).

*Панельна дискусія “Право і війна:
голоси філософів”*

Співорганізатори: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого та Центрально-Європейській університет (Австрія).

Модератори панелі – доктор юридичних наук, професор кафедри прав людини та юридичної методології Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, член-кореспондент Національної академії правових наук України СЕРГІЙ МАКСИМОВ і кандидатка юридичних наук, доцентка кафедри прав людини та юридичної методології Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого НАТАЛІЯ САТОХІНА.

Іноземні спікери панелі – професор кафедри філософії права Папського католицького університету Мінас-Жерайс та кафедри трудового права і філософії права Федерального університету Мінас-Жерайс (Бразилія), запрошений професор Балтиморського університету (США), президент Бразильської секції Міжнародної асоціації філософії права і соціальної філософії (Бразилія) МАРСЕЛО КАМПОС ГАЛУППО; професор цивільного права, цивільно-процесуального права та філософії права Університету Бремена (Німеччина) ЛОРЕНЦ КЕЛЕР; професор теорії права, кримінального права та кримінального процесу Франкфуртського університету імені Йоганна Вольфганга Гете (Німеччина) КЛАУС ГЮНТЕР; доктор юридичних наук, професор кафедри філософії та теорії права, правової соціології та міжнародного публічного права Університету Цюриха (Швейцарія) МАТІАС МАЛЬМАН; професор філософії права в Афінському національному університеті імені Каподистрії (Греція), Школи права (Греція) КОНСТАНТИНОС ПАПАДЖОРДЖИУ; кандидат юридичних наук, доцент кафедри теорії права та філософії права Вроцлавського університету, секретар Асоціації філософії права та соціальної філософії – польської секції IVR (Польща) МАЦЕЙ ПІХЛЯК; професорка філософії права в Університеті Палермо (Італія), директорка Програми *PhD* з гендерних студій, колишня директорка Програми *PhD* з прав людини (Італія) ІЗАБЕЛЬ ТРУХІЛЬО; доцентка Коледжу права Тайванського національного університету (Тайвань), докторка права МАОФЕН ЧЕН.

До обговорення приєдналися доктор філософських наук, професор, директор Інституту філософії імені Григорія Сковороди Національної академії наук України, член-кореспондент Національної академії наук України АНАТОЛІЙ ЄРМОЛЕНКО; доктор юридичних наук, професор кафе-

дри прав людини та юридичної методології Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, тимчасовий виконувач обов'язків завідувача кафедри прав людини та юридичної методології Станіслав Погребняк; кандидатка юридичних наук, доцентка кафедри прав людини та юридичної методології Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого Наталя Сатохіна; доктор юридичних наук, доцент кафедри права гуманітарного факультету Національного аерокосмічного університету "ХАІ" Олексій Стовба.

Ця панельна дискусія була мотивована бажанням надати голос праву серед зброї із філософського погляду і таким чином вкотре поставити питання про сенс права. Науковці з різних куточків світу обговорювали такі питання.

Чи мовчать закони серед зброї? Чи є війна надзвичайним станом як станом виключення? А в такому разі, чи можливе повернення до стану правового? І що дає змогу праву відроджуватись навіть на згарищі війн і геноцидів?

Як змінюється людський досвід, зокрема й досвід права, в часи війни? Як досвід фактичного безправ'я трансформує баланс між нормативністю і фактичністю нашого існування? І чи є ці зміни незворотними?

Як змінює війна наше сприйняття світу? У чому причина "забуття" права як однієї з ключових тем філософії, що вона традиційно була присутня у всіх великих філософських системах? І як пов'язана ця криза філософії права із кризою права як такого?

Як можливе "право війни"? І як ми маємо переосмислити питання про природу права, для того щоб юриспруденція продовжувала мати сенс?

Як має реагувати філософія права на виклики правовим цінностям, спричинені збройною агресією Російської Федерації проти України? І чи залишаються правові цінності незмінними та неушкодженими в умовах війни?

VI Харківський міжнародний юридичний форум закінчився. Як показали його результати, теми, що обговорювалися протягом цих чотирьох днів, викликають неабиякий інтерес у суспільстві та резонанс у правничій спільноті. Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого висловлює вдячність усім, хто долучився до підготовки та організації Форуму, хто виступав у ролі спікерів та розвивав дискусію, хто порушив важливі питання та поділився власним досвідом із гостями заходу.

Нехай перемаже верховенство права над безправ'ям, правда – над несправедливістю і мир – над війною. Слава Україні!